

NARRATIVA

Pep Coll, *Els arbres amics*.
EDITORIAL EMPÚRIES.
Barcelona, 2004.

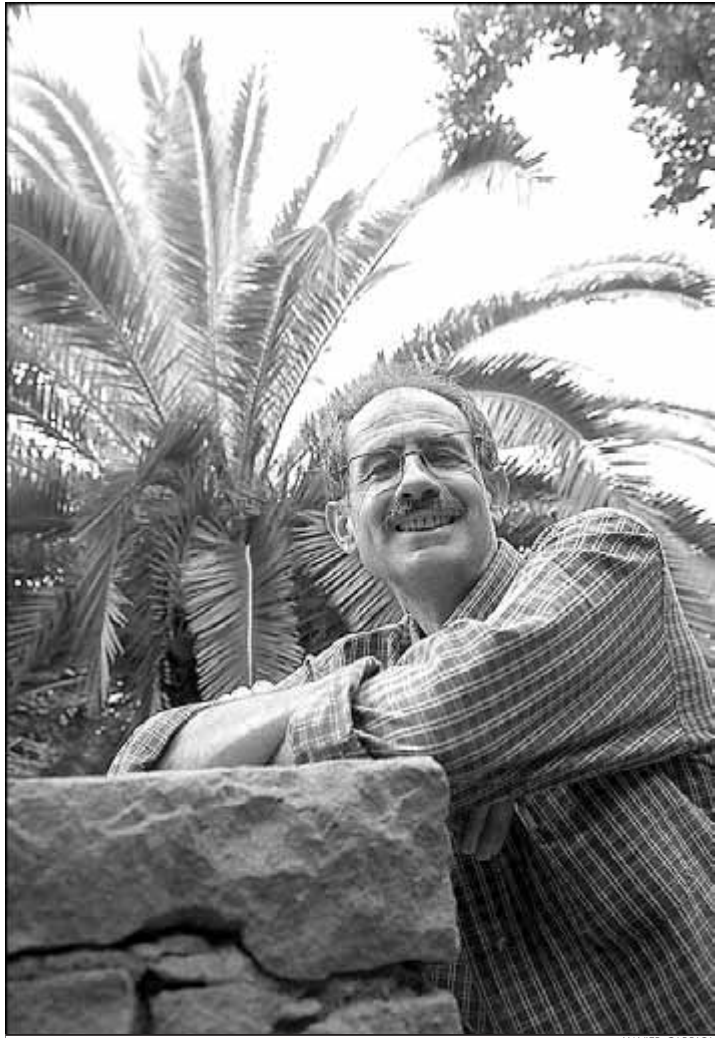
“A part d'escriure i tenir fills, he plantat molts arbres”, explicava Pep Coll al presentar la seva novel·la *Els arbres amics*. En efecte, l'última obra de Coll (Pessonada, Pallars Jussà, 1949) té com a eix nuclear la vida de Florenci Pradinàs, un nen nascut dins la soca d'un roure, el qual farà dels arbres la gran passió de la seva vida. *Els arbres amics* és, des d'aquest punt de vista, una obra original, fresca i curiosa perquè combina l'ecologisme, les ciències naturals i el coneixement (sobretot amor i entusiasme) pels arbres i els arbustos, amb el gènere novel·lístic.

“Són els bedolls flama viva al bosc negre dels avets. Diríeu que cremen drets. Veus fum o és boira que arriba?”, escriu Marià Manent en una cita escollida per Pep Coll per encapçalar la seva novel·la. El bedoll –un arbre propi de muntanya que per als habitants de la Sibèria significa l'eix del món– serà l'arbre que Florenci escollirà com a espècie preferida, tot i que la seva vida també estarà marcada per altres tipus d'arbres, com ara l'olivera, l'ametller, la perera, el presseguer, la pomera, la sequoia...

Els arbres amics se situa a principis del segle XX a la serralada dels Pirineus, al poblet pallarès de Bonarri, on el 16 d'octubre del 1918 neix dins la soca d'un roure el fill petit

En Florenci i els bedolls

DAVID CAMINADA

PEP COLL HA DEDICAT UNA NOVEL·LA ALS ARBRES

d'una família de set germans, al qual li posaran el nom de Florenci (la família té el costum de triar el nom per ordre alfabètic, tenint en compte que hi ha dos germans bes-

sons que utilitzen doblement la lletra C, Cirici i Ciril). Escanyolit i malaltís, Florenci tindrà de ben petit un ensurt amb una noguera que el marcarà de per vida i el por-

tarà a guanyar-se les garrofes recollint cireres, a treballar d'estaquirot per vigilar els camps i les plantacions d'arbres, a treballar d'esporgador de vinyes i a ser treballador del servei forestal i, després, ja en l'etapa adulta i madura del seu cicle vital, jardiner municipal.

Els arbres amics abasta tota la vida de Florenci i el recorregut vital d'aquest personatge el portarà a l'alta muntanya, a la conca de Tremp i a l'horta de Lleida. En plena Guerra Civil Espanyola, Florenci anirà també a França i, en l'última etapa de la seva vida, a Califòrnia, als EUA. De fet, al Florenci no li interessa la política, ni creu en la ruptura que hi va haver entre republicans i feixistes a l'Espanya dels anys 30. Per aquesta raó viu d'una manera molt especial la Guerra Civil, combatent en tots dos bàndols.

Pep Coll és un novel·lista consolidat i en la seva trajectòria literària hi figuren obres com ara *El secret de la Moixerana* (1988), *El Pont de Mahoma* (1995), *El segle de la llum* (1997), *Muntanyes maleïdes* (1994), *L'abominable crim de l'Alsina Graells* (1999) i *El rei de la Val d'Aran* (2003). Coll és un autor amb ofici i *Els arbres amics* n'és una prova fefaent. La novel·la, dividida en vint capítols i d'una extensió força reduïda (117 pàgines), està escrita d'una manera directa i amena i l'autor adopta el to de conte,

incloent-hi elements de faula i algun toc fantàstic. El primer capítol s'inicia en present, un temps verbal que utilitza per crear proximitat amb el relat.

Oferint un bon material didàctic, *Els arbres amics* compta també amb una segona part a mode de guia o catàleg dels arbres que apareixen en la novel·la, dibuixats per Carles Cubeiro i amb una breu explicació científica i mitològica.

UN HOME BOIG PELS ARBRES

Florenci Pradinàs és un home boig pels arbres. Estima i forma una família amb l'Angelina, la qual s'enamora d'ell encara que tingui un aspecte més aviat escanyolit, gairebé no hagi anat a l'escola i no tingui diners. Però la raó que dóna sentit a la vida de Florenci són els arbres, una passió que acabarà reflectida en el gran projecte del Palau Forestal.

Els arbres amics desprèn i transmet aquesta passió arbòria. Pel seu to de conte i per l'inventari d'arbres i arbustos que conté, l'última novel·la de Pep Coll podria perfectament ser inclosa dins una col·lecció infantil o juvenil (l'autor dedica el seu llibre als nens i nenes de l'Escola Alba de Lleida). Amb tot, la novel·la es recomanable també per a un públic adult. *Els arbres amics* és, doncs, una novel·la original i interessant que narra, a través de Florenci, la passió i l'amor pels arbres. Sens dubte, un bon exemple per estendre els valors de l'ecologisme i el respecte per l'entorn natural.

ASSAIG

Saúl Yurkievich, *Julio Cortázar: mundos y modos*.
EDHASA. Barcelona, 2004.

L'escriptor argentí Julio Cortázar (1914-1984) és, sense cap mena de dubte, una de les figures literàries més interessants del segle XX, l'obra del qual ha fet aportacions importantíssimes a la tradició occidental, sobretot, gràcies a la genial novel·la collage *Rayuela*. Vint anys després de la seva mort, però, sembla com si el seu enorme impacte hagi desaparegut, que les generacions posteriors l'hagin deixat de banda. Li ha passat com a Sartre i a Espriu, venerats en vida, abandonats després de la seva mort. A l'Argentina és un referent (a mitges), però ho ha deixat de ser a la resta del món: només cal veure la *petita* i pobra exposició que ha organitzat el CCCB per retre-li homenatge, o que a París no n'han muntat cap d'especial per recordar un dels seus més fervents admiradors i descriptors. El seu amic el poeta Saúl Yurkievich intenta corregir

Cortázar o el joc literari

ANDREU COMILA

l'error a través d'un assaig, *Julio Cortázar: mundos y modos*, que dóna una imatge acurada del jugador més gran que ha tingut la literatura contemporània, d'un dels més grans constructors de ficcions del segle passat. Un literat que, en paraules de Yurkievich, era un home-nen i que, a través del joc, va mesclar surrealisme, existencialisme i humanisme i, a sobre, és capaç de portar el lector més enllà del mirall d'Àlicia amb total naturalitat, sense traumes ni artificis; només amb la paraula.

UN AUTÈNTIC 'JAZZMAN'

Mestre contista, Cortázar va ordinar una narrativa a part, de *swing* captivador (“la bona prosa és com el jazz”, diu Yurkievich) i amb el joc com a eix vertebrador. Yurkievich el defineix com un “mestre de la improvisació”, un autèntic *jazzman* de la literatura, i assegura que la seva prosa era “més versàtil” que la de dos contemporanis seus d'alçada,

Borges i Lezama Lima. Així, deixa clar que tota l'obra de l'autor argentí ha de mirar-se a partir de la prosa breu, nucli generador de la seva escriptura, i que fins i tot les seves novel·les més cèlebres no són més que petits fragments molt ben lligats. D'aquí la predilecció pel collage i pel muntatge cinematogràfic.

És interessant el capítol que el poeta i assagista argentí dedica a contraposar les obres de Borges i de Cortázar, tots dos referents del realisme fantàstic, però des de punts de vista contraposats. Mentre l'autor de *L'Aleph*, segons Yurkievich, es decanta per allò fantàstic psicològic i ecumènic (la seva font és la Gran Memòria) i la teologia, l'autor de *Final del juego* tria le mimesi interior, l'humanisme alliberador i la teratologia. De fet, la diferència entre l'un i l'altre, usant terminologia cortaziana, seria que Borges va ser un *fama* i que Cortázar fou un *cronopio*, el nen esdevingut jo-

JULIO CORTÁZAR

guina literària. El joc és allò que els separa i alhora els uneix: Borges jugava a escacs, i Cortázar, a la xarranca.

Una altra de les aportacions del volum *Julio Cortázar: mundos y modos* és l'acurada descripció que el seu autor fa de la genealogia de *Rayuela*, la qual emmarca en els corrents més avantguardistes de la lite-

ratura occidental, des d'Apollinaire i Poe fins a T.S. Eliot, Ezra Pound, James Joyce, César Vallejo i Nicanor Parra. Yurkievich assenyala que Cortázar emprava el camaleonisme de Keats com a ideal literari; busca “confondre's amb l'objecte de representació gràcies a una il·limitada capacitat d'adaptació”. Aquí és on el joc té una importància cabdal, ja que, com apunta Yurkievich, el protagonista de *Rayuela*, Horacio Oliveira, l'empra per situar-se en una zona intermèdia: “Només jugant Oliveira aconsegueix ser creatiu, posar en joc tota la seva personalitat”. L'escriptor argentí juga contínuament i el joc mateix li permet establir un contacte extraordinari amb la realitat, pot abolir la distància imposada pel text, confondre allò escrit amb allò viscut, que és l'objectiu de Cortázar. Yurkievich, en parlar de *62 modelos para armar*, la seqüela de *Rayuela*, diu que el seu amic era un “somiador capturat pels seus somnis”, capaç de radicalitzar la subjectivitat fins a assolir una nova objectivitat. Un nou món que li permet fugir de l'angoixa del present real i alhora cercar-hi solucions, tot assumint l'aposta que això representa.